

RTU studiju kurss "Kursu bloks "Darbs ar valodas un runas traucējumiem": Valodas sistēmas nepietiekama attīstība un to korekcijas metodes"

0R000 Rēzeknes akadēmija

Vispārējā informācija

Kods	RA0643
Nosaukums	Kursu bloks "Darbs ar valodas un runas traucējumiem": Valodas sistēmas nepietiekama attīstība un to korekcijas metodes
Studiju kursa statuss programmā	Obligātais/Ierobežotās izvēles
Atbildīgais mācībspēks	Mārīte Rozenfelde - Doktors, Asociētais profesors
Mācībspēks	Gundega Tomele - Doktors, Docents
Apjoms daļās un kredītpunktos	1 daļa, 5.0 kredītpunkti
Studiju kursa īstenošanas valodas	LV
Anotācija	Kursa ietvaros tiek sniegtas zināšanas par valodas sistēmas nepietiekamu attīstību kā runas un valodas attīstības sistēmisku traucējumu, tā izpausmes veidiem un pedagoģiskās korekcijas procesu.
Mērķis un uzdevumi, izteikti kompetencēs un prasmēs	Kursa mērķis: sniegt teorētiskos un praktiskos priekšstatus valodas sistēmas nepietiekamu attīstību kā sistēmisku traucējumu, tā izpausmes veidiem, korekcijas procesa plānošanu un organizēšanu, pedagoģiskā darba metodēm un paņēmieniem darbā ar bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību. Uzdevumi: 1. Iepazīties ar valodas sistēmas nepietiekamas attīstības būtības, cēloņu un likumsakarību teorētiskajiem aspektiem. 2. Gūt izpratni par bērnu ar VSNA pedagoģisko raksturojumu, psiholoģiskajām, emocionālās un sociālās jomas problēmām. 3. Gūt izpratni par koreģējoši attīstošās darbības virzieniem un saturu dažādos valodas sistēmas nepietiekamas attīstības līmeņos. 4. Gūt izpratni par skolotāju darbu traucējumu novēršanas procesā, skolotāju un vecāku līdzdalība runas un valodas traucējumu korekcijas procesa atsevišķos posmos
Patstāvīgais darbs, tā organizācija un uzdevumi	Patstāvīgā darba temati un uzdevumi: 1. Teorētisko aspektu izpēti par bērnu runas un valodas attīstības raksturīgākajām īpatnībām dažādos valodas sistēmas nepietiekamas attīstības līmeņos. 2. Bērnu runas un valodas attīstības izpēti un raksturojuma sastādīšana noteiktam valodas sistēmas nepietiekamas attīstības līmenim. 3. Teorētiskā un praktiskā materiāla apkopošana par skaņu izrunas traucējumu izpausmēm pirmsskolas vecuma bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību dažādos valodas sistēmas nepietiekamas attīstības līmeņos. 4. Teorētiskā un praktiskā materiāla apkopošana par saistītās runas veidošanu bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību. 5. Teorētiskā un praktiskā materiāla apkopošana par gramatisko kategoriju veidošanu pirmsskolas vecumā bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību. 6. Korekcijas darba plāna sastādīšana un prezentēšana VSNA I līmenim 7. Korekcijas darba plāna sastādīšana un prezentēšana VSNA II/III līmenim

Literatūra	Obligātā/Obligatory : 1. Tūbele, S. (2002) Skolēna runas attīstības vērtēšana. Rīga: RaKa. 2. Tūbele, S., Lūse, J. (2004) Ja skolēns raksta nepareizi. Rīga: RaKa. 3. Tūbele, S. (2008) Disleksija vai lasīšanas traucējumi. Rīga: RaKa (~3-4) 4. Miltiņa, Pastre S. (1995) Pirmie soļi logopēdijā (II daļa). Rīga : 1997 5. Tomele, G. (2015). Runas un valodas attīstības daudzstrukturālais modelis holistikās pieejas aspektā. Sabiedrība. Integrācija. Izglītība, 222 – 232. DOI: http://dx.doi.org/10.17770/sie2015vol3.392 6. Trīnīte, B. (2013). Bērna valodas attīstība un tās traucējumi: problēmas un risinājumi. LLA 1. starptautiskā zinātniskā konference. Latvijas logopēdu asociācija. Konferenču tēzu krājums. Rīga. 7. Cupere, I. 92011). Stāstītprasmes veicināšana pirmsskolas vecuma bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību. Magistra darbs. Rīga : Latvijas Universitāte. 8. Филичева, Т. Б., Чиркина, Г. В. (2004) Устранение общего недоразвития речи у детей дошкольного возраста. Москва: Айрис Пресс. 9. Lodoņņikova, L. (2019). Logopediķeskaja rabota po formirovaniju aktivnogo slovarja u detej s obshhim nedorazvitiem rechi III urovnja v starshij doshkol'nyj period. Iegūts no http://elar.uspu.ru/handle/uspu/11135 Papildu/Additional: 1. Madalāne, V. (2013). Bērns runā savā valodā vai nerunā vispār. Ko darīt? Iegūts no http://veselam.lv/ko-tu-teici 2. Markus, D. (2003). Bērna valoda: no pirmā klieciena līdz pasakai. Apgāds "Rasa ABC". 3. Freimane, I. (2014). Valoda semantiski funkcionālā aspektā. Valoda: nozīme un forma, 5, 33-61. 4. Viegļā valoda. Rokasgrāmata. Autoru kolektīvs.(2022). Rīga: Latvijas Universitāte 5. Šēnveilers, R., & Ptoks, M. (2001). Foniatrija un pedagoģiskā audioloģija. Rīga: Rasa ABC 6. Dzintere, D., Stangaine, I., & Augstkalne, D. (2014). Bērna komunikatīvās kompetences attīstība. Rīga: RaKa. Citi informācijas avoti / Other sources of information: 1. Vigotskis, L. (2002). Domāšana un runa. Rīga: Elve 2. Rescorla, L. (2013). Vēlie runātāji: vai pastāv labi iznākuma prognozētāji? Developmental Disabilities Research Reviews, 17(2). DOI: https://doi.org/10.1002/ddrr.1108 3. Zinātniskajās datu bāzēs (EBSCO, Web of Science, SAGE Journal, Cambridge Journals Online, Science Direct, SCOPUS, Britannica Online u. c.) pieejamās publikācijas kursa tēmu ietvarā.
Nepieciešamās priekšzināšanas	Zināšanas bērna attīstības fizioloģijā, runas un valodas attīstības likumsakarības.

Studiju kursa saturs

Saturs	Pilna un nepilna laika klātienē studijas		Nepilna laika neklātienē studijas	
	Kontakts stundas	Patstāv. darbs	Kontakts stundas	Patstāv. darbs
1. temats. Valodas sistēmas nepietiekamas attīstības (VSNA) būtība, cēloņi un izpausmes. 1. lekcija: Runas un valodas attīstības traucējumu cēloņi : endogēnie un eksogēnie faktori. 2. lekcija: Valodas sistēmas nepietiekama attīstība runas un valodas traucējumu klasifikācijās 3. lekcija: Bērnu runas attīstības periodizācijas veidi	6	9	3	13
2. temats. Bērni ar Valodas sistēmas nepietiekamu attīstību. 1. lekcija: Bērns ar VSNA pedagoģiskais raksturojums, psiholoģiskās, emocionālās un socializācijas problēmas. 2. lekcija: Bērnu ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību klīniskais raksturojums 3. lekcija: Bērnu runas attīstības līmeņu raksturojums valodas sistēmas nepietiekamas attīstības gadījumā. 4. lekcija : Runas attīstības sensitīvie periodi pirmsskolas vecumposmā	9	12	3	16
3. temats. Skaņu izrunas traucējumu izpausmes pirmsskolas vecuma bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību. 1. lekcija: Skaņu izrunas psihofizioloģiskais mehānisms 2. lekcija: Skaņu izrunas traucējumu bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību un fonoloģisko traucējumu savstarpējā saikne 3. lekcija: Runas fonoloģiskās sistēmas attīstības modeļi. 4. lekcija: Runas uztvere un fonoloģiskā izpratne lingvistiskajā skatījumā. 5. lekcija: Skaņu izrunas korekcijas darbs bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību	9	12	3	18
4. temats. Fonemātiskās uztveres attīstīšana bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību (VSNA) 1. lekcija: Fonemātiskās uztveres traucējumu pakāpes un izpausmes VSNA gadījumā. 2. lekcija: Fonemātiskās uztveres attīstīšanas u pilnveidošanas darba formas pirmsskolas vecuma bērniem ar VSNA	7	10	3	14
5. temats. Runas un valodas gramatisko kategoriju attīstīšana bērniem ar VSNA 1. lekcija: Runas un valodas gramatisko kategoriju attīstīšana bērniem ar VSNA runas koriģējoši attīstīto darbības pirmajā posmā. 2. lekcija: Runas un valodas gramatisko kategoriju attīstīšana bērniem ar VSNA II un III līmenī.	7	10	3	14
6. temats. Runas un valodas koriģējoši attīstīto darbības virzieni un saturs VSNA I līmenī 1. lekcija: Koriģējoši attīstīto darbības virzieni un saturs VSNA I līmenī. 2. lekcija: Runas izpratnes veidošanas posms nerunājošajiem bērniem ar fonemātiskās uztveres traucējumiem. 3. lekcija: Runas aktivitātes tālākas attīstīšanas un frāzes, teikumu veidošanas posms. 4. lekcija: Patstāvīgās runas darbības aktivizēšanas paņēmieni. Skaņu izrunas atdarināšana, izrunas attīstīšana metodika.	8	10	3	15
7. temats. Koriģējoši attīstīto darbības virzieni un saturs VSNA II un III līmenī. 1. lekcija : Vārdu krājuma paplašināšanas paņēmieni un darba formas. 2. lekcija: Gramatiski pareizas runas veidošana, , teikuma struktūra, jēdzieniska izpratne. Gramatisko formu veidošana, izmantojot spēles vingrinājumus. 3. lekcija : Saistītās runas attīstīšana, dažādu stāstījumu veidošana, darbs ar shēmām. 4. lekcija : Fonemātisko priekšstatu veidošana, lasīt un rakstītprasmes attīstīšana. 5. lekcija: Skolotāju un vecāku līdzdalība runas un valodas traucējumu korekcijas procesa atsevišķos posmos. Skolotāja darbs traucējumu novēršanā.	9	17	3	23

Kopā:	55	80	21	113
-------	----	----	----	-----

Sasniedzamie studiju rezultāti un to vērtēšana

Sasniedzamie studiju rezultāti	Rezultātu vērtēšanas metodes
ZINĀŠANAS: 1. Ir zināšanas par runas un valodas traucējumu klasifikāciju. 2. Izprot valodas sistēmas nepietiekamas attīstības (VSNA) būtību, cēloņus un izpausme veidus. 3. Izprot runas un valodas koriģējoši attīstošās darbības virzienus, zina veicamā pedagoģiskā darba saturu bērniem ar dažādu VSNA līmeni (I, II, III).	Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde, rezultātu prezentācija un diskusijas semināros, izglītības projekta idejas un pieteikuma materiālu izstrāde, eksāmena darba izpilde. Vērtēšana tiek veikta vadoties pēc iegūto zināšanu apjoma un kvalitātes, atbilstīgi plānotajiem studiju rezultātiem.
PRASMES: 1. Spēj praktiski izmantot iegūtās zināšanas par VSNA izpausmēm dažādos vecuma posmos, izvērtējot bērna runas un valodas attīstību, nosakot runas un valodas traucējumu. 2. Spēs plānot valodas korekcijas darbā nepieciešamos darbības virzienus VSNA gadījumā. Varēs izvēlēties valodu veicinošus uzdevumus un paņēmienus. 3. Veiks runas un valodas korekcijas darbu ievērojot pakāpenības, sistemātiskuma principu. 4. Spēs izvērtēt bērnu runas un valodas korekcijas darba attīstības dinamiku.	Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde, rezultātu prezentācija un diskusijas semināros, izglītības projekta idejas un pieteikuma materiālu izstrāde, eksāmena darba izpilde. Vērtēšana tiek veikta vadoties pēc iegūto zināšanu apjoma un kvalitātes, atbilstīgi plānotajiem studiju rezultātiem.
KOMPETENCE: 1. Spēj atpazīt bērnu ar runas un valodas sistēmas nepietiekamu attīstību, izvērtēt valodas attīstības VSNA līmeni. 2. Spēj argumentēti paskaidrot bērnu runas un valodas izpētes rezultātus. 3. Spēj, savstarpēji sadarbojoties ar logopēdu, plānot runas un valodas korekcijas procesu, izvērtēt tas attīstības dinamiku.	Patstāvīgā darba uzdevumu izpilde, rezultātu prezentācija un diskusijas semināros, izglītības projekta idejas un pieteikuma materiālu izstrāde, eksāmena darba izpilde. Vērtēšana tiek veikta vadoties pēc iegūto zināšanu apjoma un kvalitātes, atbilstīgi plānotajiem studiju rezultātiem.

Studiju rezultātu vērtēšanas kritēriji

Kritērijs	% no kopējā vērtējuma
Referāta – Saistītas runas veidošana bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību./Gramatisko kategoriju apgūšana pirmsskolas vecumā bērniem ar valodas sistēmas nepietiekamu attīstību.	20
Gatavošanās semināra nodarbībām u.c. praktiskajām nodarbībām	20
Praktisks darbs –gadījumu analīze	20
Korekcijas darba plāna sastādīšana un prezentēšana VSNA I līmenim	20
Korekcijas darba plāna sastādīšana un prezentēšana VSNA II – III līmenim, didaktiskā materiāla sagatavošana.	20
Kopā:	100

Studiju kursa plānojums

Daļa	KP	Stundas			Pārbaudījumi		
		Lekcijas	Prakt d.	Laborat	Ieskaite	Eksām.	Darbs
1.	5.0	35.0	20.0	0.0		*	